# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 12ης Μαΐου 2005 *

Στην υπόθεση C-112/03,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, δυνάμει του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, την οποία υπέβαλε το cour d'appel της Grenoble (Γαλλία), με απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2003, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Μαρτίου 2003, στο πλαίσιο της υποθέσεως

**Société financière et industrielle du Peloux**

κατά

**Axa Belgium κ.λπ.,**

**Gerling Konzern Belgique SA,**

**Établissements Bernard Laiterie du Chatelard,**

**Calland Réalisations SARL,**

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

**Joseph Calland,**

**Maurice Picard,**

**Abeille Assurances Cie,**

**Mutuelles du Mans SA,**

**SMABTP,**

**Axa Corporate Solutions Assurance SA,**

**Zurich International France SA,**

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta, J. Makarczyk, P. Kūris και J. Klučka (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano
γραμματέας: K. Sztranc, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Οκτωβρίου 2004,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Axa Belgium κ.λπ., εκπροσωπούμενη από τους J.-P. Caston και I. Scheidecker, avocats,

— η Gerling Konzern Belgique SA, εκπροσωπούμενη από την SCP HPMBC Rostain, δικηγορική εταιρία,

— η Mutuelles du Mans SA, εκπροσωπούμενη από τον C. Michel, avocat,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και A. Bodard-Hermant,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την R. Caudwell, επικουρούμενη από την J. Stratford, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την A.-M. Rouchaud-Joët,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Δεκεμβρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 12, σημείο 3, της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ

1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε από τη σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), από τη σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), από τη σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1) και από τη σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ 1997, C 15, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας ενδίκου μέσου (contredit de compétence) κατά αποφάσεως περί δικαιοδοσίας ενώπιον του cour d'appel της Grenoble, μεταξύ, αφενός, της Société financière et industrielle du Peloux, πρώην Plast'Europ SA (στο εξής: SFIP), εταιρίας γαλλικού δικαίου, και, αφετέρου, των ασφαλιστικών εταιριών Axa Belgium, πρώην AXA Royale Belge SA (στο εξής: Axa Belgium), Zurich Assurances SA (στο εξής: Zurich Assurances), AIG Europe SA (στο εξής: AIG Europe), Fortis Corporate Insurance SA (στο εξής: Fortis), Gerling Konzern Belgique SA (στο εξής: Gerling), Axa Corporate Solutions Assurance SA (στο εξής: Axa Corporate) και Zurich International France SA (στο εξής: Zurich International France), ως προς τη δυνατότητα επικλήσεως ρήτρας παρεκτάσεως δικαιοδοσίας στο πλαίσιο αναγωγής της SFIP κατά των συνασφαλιστριών της σε σύμβαση ομαδικής ασφαλίσεως.

## Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 7 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο ΙΙ, τμήμα 3, αυτής και αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία σε υποθέσεις ασφαλίσεων, ορίζει:

«Σε υποθέσεις ασφαλίσεων, η διεθνής δικαιοδοσία ρυθμίζεται από το παρόν τμήμα [...]»

4 Το άρθρο 8 της εν λόγω συμβάσεως ορίζει:

«Ο ασφαλιστής που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους μπορεί να εναχθεί:

1) ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους όπου έχει την κατοικία του

ή

2) σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή έχει την κατοικία του

ή

3) αν πρόκειται για συνασφαλιστή, ενώπιον του δικαστηρίου του συμβαλλόμενου κράτους, στο οποίο έχει εναχθεί ο κύριος ασφαλιστής.

[...]»

5 Το άρθρο 9 της αυτής συμβάσεως έχει ως ακολούθως:

«Ο ασφαλιστής μπορεί, επιπλέον, να εναχθεί ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, αν πρόκειται για ασφάλιση αστικής ευθύνης [...]»

6 Βάσει του άρθρου 10 της Συμβάσεως των Βρυξελλών:

«Σε υποθέσεις ασφαλίσεως αστικής ευθύνης, ο ασφαλιστής μπορεί επίσης να προσεπικληθεί ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της αγωγής του ζημιωθέντος κατά του ασφαλισμένου, αν το δίκαιο του δικαστηρίου το επιτρέπει.

[...]»

7 Το άρθρο 11 της εν λόγω συμβάσεως προβλέπει:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 10, τρίτη παράγραφος, η αγωγή του ασφαλιστή μπορεί να ασκηθεί μόνον ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλόμενου κράτους στο οποίο έχει την κατοικία του ο εναγόμενος, ανεξάρτητα αν είναι αντισυμβαλλόμενος, ασφαλισμένος ή δικαιούχος.

[...]»

8 Το άρθρο 12 της αυτής συμβάσεως ορίζει:

«Παρέκκλιση από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος είναι δυνατή μόνο με συμφωνίες:

[...]

2) που επιτρέπουν στον αντισυμβαλλόμενο, τον ασφαλισμένο ή τον δικαιούχο να προσφύγει και σε άλλα δικαστήρια εκτός από αυτά που προβλέπονται στο παρόν τμήμα, ή

3) που, έχοντας συναφθεί ανάμεσα σε ασφαλιστή και αντισυμβαλλόμενο με κατοικία ή συνήθη διαμονή κατά το χρόνο συνάψεως της συμβάσεως στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος, απονέμουν διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια του κράτους αυτού, ακόμα και αν το ζημιογόνο γεγονός συμβεί στην αλλοδαπή, εκτός αν το δίκαιό του απαγορεύει τέτοιες συμφωνίες, [...]

[...]»

9 Δυνάμει του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο ΙΙ, τμήμα 6, αυτής και αφορά την παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας:

«Αν τα μέρη, από τα οποία ένα τουλάχιστον έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους, συμφώνησαν ότι ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια συμβαλλόμενου κράτους θα δικάζουν τις διαφορές που έχουν προκύψει ή που θα προκύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία. Μια τέτοια συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας πρέπει να καταρτίζεται:

α) είτε γραπτά είτε προφορικά με γραπτή επιβεβαίωση,

είτε

β) υπό τύπο ανταποκρινόμενο στην πρακτική που έχουν καθιερώσει οι συμβαλλόμενοι στις μεταξύ τους σχέσεις,

[...]

[...]

Οι συμφωνίες διεθνούς δικαιοδοσίας [...] δεν παράγουν αποτελέσματα αν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις [του άρθρου] 12 [...].

[...]»

**Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα**

10 Η Calland Réalisations SARL (στο εξής: Calland), ασφαλισμένη στην Abeille Assurances Cie (στο εξής: Abeille), ασφαλιστική εταιρία γαλλικού δικαίου, ανέλαβε το 1990 την κατασκευή μονάδας παραγωγής τυριών για λογαριασμό της Bernard Laiterie du Chatelard (στο εξής: Laiterie du Chatelard), εταιρίας γαλλικού δικαίου, πραγματοποιώντας το σύνολο των έργων κατασκευής με προκατασκευασμένα φύλλα παραγωγής της SFIP.

11 Έκθεση πραγματογνωμοσύνης, την οποία ζήτησε η Laiterie du Chatelard, κατέληξε στην ύπαρξη ελαττωμάτων σχεδιασμού και κατασκευής στα εν λόγω προκατασκευασμένα φύλλα, με αποτέλεσμα το ακίνητο να καταστεί ακατάλληλο για τη χρήση για την οποία προοριζόταν. Το κόστος των εργασιών αποκαταστάσεως εκτιμήθηκε σε 610 000 ευρώ περίπου.

12 Κατά τον χρόνο πραγματοποιήσεως των ως άνω έργων, η SFIP ήταν ασφαλισμένη σε περισσότερους από έναν Γάλλους ασφαλιστές πρώτης και δεύτερης τάξεως. Ως θυγατρική της Recticel SA (στο εξής: «Recticel»), εταιρίας βελγικού δικαίου, ήταν επίσης ασφαλισμένη σε περισσότερους από έναν Βέλγους ασφαλιστές δευτέρας τάξεως, στο πλαίσιο συμβάσεως ομαδικής ασφαλίσεως συναφθείσας από τη Recticel και επεκταθείσας στη SFIP με πρόσθετη σύμβαση της 8ης Ιουλίου 1988, αναδρομικώς από της 7ης Ιουνίου 1988, ημερομηνίας εντάξεως της εν λόγω εταιρίας στον όμιλο Recticel. Το κεφάλαιο VIII, άρθρο Κ, της εν λόγω συμβάσεως ασφαλίσεως ορίζει ότι: «Επί διαφορών εκ της παρούσας συμβάσεως, η εταιρία θα υπόκειται στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του αντισυμβαλλομένου». Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το εν λόγω άρθρο προφανώς δεν επιβλήθηκε από τον ασφαλιστή.

13 Με δικόγραφα της 1ης και 12ης Μαρτίου 2001, η Laiterie du Chatelard ενήγαγε ενώπιον του tribunal de grande instance του Bourgoin-Jallieu (Γαλλία), προς αποκατάσταση της ζημίας της, τις ακόλουθες εταιρίες:

— την Calland, η οποία τέθηκε σε εξωδικαστική εκκαθάριση και ενάχθηκε εκ νέου στο όνομα των δύο εκκαθαριστών της J. Calland και M. Picard,

— την Abeille, ασφαλίστρια της Calland,

— τη SFIP,

— τη SMABTP, ασφαλίστρια της SFIP ως προς την επαγγελματική ευθύνη,

— την AXA Global Risks SA (στο εξής: AXA Global Risks), ασφαλίστρια της SFIP ως προς διαφόρους κινδύνους,

— τη Zurich International, ασφαλίστρια της SFIP ως προς διαφόρους κινδύνους.

14 Στις 5 Ιουνίου 2001, η SFIP προσεπικάλεσε τις υπέχουσες θέση εγγυητή γαλλικές ασφαλιστικές εταιρίες δευτέρας τάξεως, ήτοι την Zurich International France και την Axa Corporate, που διαδέχθηκε την AXA Global Risks.

15 Στις 21 Ιουνίου 2001, η SFIP προσεπικάλεσε, δυνάμει του άρθρου 10, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, τις υπέχουσες θέση εγγυητή βελγικές ασφαλιστικές εταιρίες δευτέρας τάξεως, συνασφαλίστριες στο πλαίσιο της συμβάσεως ομαδικής ασφαλίσεως, ήτοι την Axa Belgium, τη Zurich Assurances, την AIG, Fortis και την Gerling (στο εξής: οι Βέλγοι συνασφαλιστές).

16 Οι Βέλγοι συνασφαλιστές προέβαλαν ένσταση ελλείψεως δικαιοδοσίας του tribunal de grande instance του Bourgoin-Jallieu, επικαλούμενοι τη ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας η οποία συνομολογήθηκε με τη σύμβαση ομαδικής ασφαλίσεως.

17 Κατ' εφαρμογή του κεφαλαίου VII, άρθρο Κ, της συμβάσεως αυτής, το tribunal de grande instance του Bourgoin-Jallieu, με απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2002,

παρέπεμψε προς εκδίκαση τις αξιώσεις, τις οποίες ήγειρε η SFIP κατά των Βέλγων συνασφαλιστών, στο tribunal de première instance των Βρυξελλών (Βέλγιο), τόπο κατοικίας της Recticel, αντισυμβαλλομένης με τη σύμβαση ομαδικής ασφαλίσεως.

18 Με ένδικο μέσο (contredit de compétence), το οποίο άσκησε στις 27 Σεπτεμβρίου 2002, ενώπιον του cour d'appel της Grenoble, η SFIP προσέβαλε την απόφαση περί δικαιοδοσίας.

19 Ενώπιον του cour d'appel της Grenoble, η SFIP υποστήριξε ότι ο ασφαλιστής δεν μπορεί να αντιτάξει ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας δυνάμει του άρθρου 12, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών κατά δικαιούχου από ασφαλιστική σύμβαση ο οποίος δεν συναίνεσε ρητώς στη σύμβαση που περιλαμβάνει την εν λόγω ρήτρα. Η Laiterie du Chatelard και η SMABTP υποστήριξαν τα επιχειρήματα της SFIP.

20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το cour d'appel της Grenoble αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι δυνατόν στον δικαιούχο εκ συμβάσεως ασφαλίσεως συναφθείσας μεταξύ αντισυμβαλλομένου και ασφαλιστή, εχόντων αμφοτέρων κατοικία στο ίδιο κράτος μέλος, να αντιταχθεί ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του εν λόγω κράτους, ενώ ο ίδιος δεν συναίνεσε προσωπικά σε αυτήν τη ρήτρα, η ζημία επήλθε εντός άλλου κράτους μέλους και αυτός ενήγαγε επίσης ενώπιον δικαστηρίου του άλλου αυτού κράτους μέλους ασφαλιστές με έδρα στο τελευταίο αυτό κράτος;»

**Επί του προδικαστικού ερωτήματος**

21 Με το ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να μάθει εάν ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας, συνομολογηθείσα δυνάμει του άρθρου 12, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών σε σύμβαση ασφαλίσεως μεταξύ αντισυμβαλλομένου και ασφαλιστή, μπορεί να αντιταχθεί στον υπέρ ου η ασφάλιση ο οποίος δεν συναίνεσε ρητώς στην εν λόγω ρήτρα και έχει την κατοικία του σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος απ' αυτό του αντισυμβαλλομένου και του ασφαλιστή.

*Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο*

22 Οι Βέλγοι συνασφαλιστές και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αναφέρονται στην απόφαση της 14ης Ιουλίου 1983, 201/82, Gerling κ.λπ. (Συλλογή 1983, σ. 2503), με την οποία το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, σε περίπτωση συμβάσεως ασφαλίσεως που συνήφθη μεταξύ ασφαλιστή και ασφαλίζοντος τρίτον αντισυμβαλλομένου, την οποία ο τελευταίος συνομολόγησε υπέρ αυτού και υπέρ τρίτων προς τη σύμβαση και η οποία περιλαμβάνει ρήτρα περί παρεκτάσεως δικαιοδοσίας επί διαφορών που είναι δυνατόν να γεννηθούν από τους εν λόγω τρίτους, οι τελευταίοι μπορούν να την επικαλεστούν, έστω και αν δεν την προσυπέγραψαν ρητώς, εάν έχει τηρηθεί ο απαιτούμενος έγγραφος τύπος που προβλέπει το άρθρο 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, για τις σχέσεις μεταξύ ασφαλιστή και ασφαλίζοντος τρίτον αντισυμβαλλομένου και αν προς τούτο εκδηλώθηκε με σαφήνεια η συναίνεση του ασφαλιστή. Με τη σκέψη 18 της εν λόγω αποφάσεως, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η ως άνω σύμβαση προέβλεψε ρητώς τη δυνατότητα συνομολογήσεως ρητρών περί παρεκτάσεως της δικαιοδοσίας, όχι μόνον υπέρ του ασφαλίζοντος τρίτον αντισυμβαλλομένου, αλλά και υπέρ του ασφαλισμένου και του δικαιούχου, οι οποίοι εξ υποθέσεως δεν είναι συμβαλλόμενοι, όταν δεν υπάρχει σύμπτωση μεταξύ των διαφορετικών αυτών προσώπων και οι οποίοι μπορεί να μην είναι καν γνωστοί κατά την υπογραφή της συμβάσεως. Οι Βέλγοι συνασφαλιστές συνάγουν από την απόφαση αυτή ότι το Δικαστήριο ήδη δέχθηκε τη δυνατότητα επικλήσεως της ρήτρας περί παρεκτάσεως δικαιοδοσίας έναντι του δικαιούχου εκ της ασφαλίσεως, χωρίς να απαιτείται να πληροί αυτός ο ίδιος τις προϋποθέσεις του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

23 Αντιθέτως, η Επιτροπή διατείνεται ότι ο δικαιούχος εκ της ασφαλίσεως καλύπτεται από τη σύμβαση ασφαλίσεως, χωρίς να δεσμεύεται από τη ρήτρα περί παρεκτάσεως δικαιοδοσίας, αποκλειστικώς και μόνον λόγω της αυτόματης και υποχρεωτικής προστασίας της οποίας απολαύει το «ασθενέστερο μέρος». Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο δικαιούχος εκ συμβάσεως υπέρ τρίτου, ο οποίος δεν προσυπέγραψε τη σύμβαση αυτή, μπορεί να επικαλεσθεί τη ρήτρα περί παρεκτάσεως δικαιοδοσίας, χωρίς όμως, a contrario, η εν λόγω ρήτρα να μπορεί να του αντιταχθεί. Επιπλέον, η Επιτροπή προβάλλει ότι το άρθρο 12, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, στο οποίο γίνεται αναφορά με την προπαρατεθείσα απόφαση Gerling κ.λπ., περιλαμβάνει ρητή μνεία της καταστάσεως του εκ της ασφαλίσεως δικαιούχου και ορίζει ότι οι κανόνες περί επιλογής διεθνούς δικαιοδοσίας που εμπίπτουν στη ρήτρα αυτήν είναι προαιρετικοί, αποκλειστικώς και μόνον προς όφελος του «ασθενέστερου μέρους». Κατά συνέπεια, ο ασφαλισμένος και ο εκ της συμβάσεως δικαιούχος περιλαμβάνονται σε αυτούς που μπορούν να προσυπογράψουν ή επικαλεστούν την εν λόγω ρήτρα. Ωστόσο, το άρθρο 12, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών επιτρέπει κανόνα περί επιλογής διεθνούς δικαιοδοσίας με αναμφιβόλως αποκλειστικό χαρακτήρα, ο οποίος δεν ποιείται μνεία του τρίτου δικαιούχου και, εξ αυτού του λόγου, δεν μπορεί να του αντιταχθεί.

24 Οι Βέλγοι συνασφαλιστές και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζονται ότι η ρήτρα περί παρεκτάσεως δικαιοδοσίας, σύμφωνα με το άρθρο 12, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, είχε προταθεί από τον αντισυμβαλλόμενο και, κατά συνέπεια, το επιχείρημα που αντλείται εκ της αρχής της προστασίας του ασφαλισμένου, «ασθενέστερου μέρους» στη σύμβαση, είναι αλυσιτελές. Κατά την άποψη όλων των συνασφαλιστών, οι εκ της συμβάσεως ενστάσεις, τις οποίες ο ασφαλιστής μπορεί να αντιτάξει στον αντισυμβαλλόμενο, μπορούν επίσης να αντιταχθούν στον εκ της ασφαλίσεως δικαιούχο, ο οποίος δικαιούται πάντοτε να αποποιηθεί ρήτρα συνομολογηθείσα υπέρ αυτού, εφόσον αποκρούει τις απορρέουσες απ' αυτήν υποχρεώσεις. Στην περίπτωση της διαφοράς της κύριας δίκης, ο εκ της ασφαλίσεως δικαιούχος επικαλείται, έναντι των ασφαλιστών, δικαιώματα αντλούμενα από «πλέγμα συμβατικών διατάξεων» στο οποίο ανήκει η επίμαχη ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας, αυτός δε δεν δικαιούται να επικαλεστεί το γεγονός ότι είναι Γάλλος ασφαλισμένος με πλήρη αυτοτέλεια καθόσον, στο πλαίσιο της συμβάσεως ομαδικής ασφαλίσεως, εξαρτάται πλήρως και αμέσως από τη Recticel για τη διαχείριση των συμβάσεων ασφαλίσεως και των ζημιών.

25 Υπό το αυτό πνεύμα, οι Βέλγοι συνασφαλιστές αναφέρονται στην απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2002, C-256/00, Besix (Συλλογή 2002, σ. I-1699), και

διατείνονται ότι η Σύμβαση των Βρυξελλών εμπνέεται από τη μέριμνα να εξασφαλίζεται στα μέρη η δυνατότητα προβλέψεως και η βεβαιότητα των εννόμων σχέσεών τους, καθώς και να αποφεύγεται, στο μέτρο του δυνατού, η αύξηση των αρμοδίων όσον αφορά την ίδια σύμβαση δικαστηρίων, ώστε να προλαμβάνεται ο κίνδυνος εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων και να διευκολύνεται η αναγνώριση και η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων εκτός του κράτους εκδόσεώς τους.

26 Η Γαλλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσφέρουν τη στήριξή τους στις παρατηρήσεις αυτές και προσθέτουν ότι πρέπει να δοθεί σημασία στην ελευθέρως εκφρασθείσα βούληση των μερών καθώς και στην ασφάλεια δικαίου στον τομέα των ασφαλίσεων. Συγκεκριμένα, θα έπρεπε να προβλεφθεί η υπαγωγή στο ίδιο δικαστήριο των διαφορών που ενδεχομένως θα απέρρεαν από την εκτέλεση συμβάσεως ασφαλίσεως καλύπτουσας διάφορες εταιρίες του ιδίου ομίλου σε περισσότερα από ένα κράτη. Η ερμηνεία αυτή της Συμβάσεως των Βρυξελλών θα παρείχε τη δυνατότητα να διασφαλισθεί η ομοιόμορφη ερμηνεία της συμβάσεως ασφαλίσεως και να αποφευχθεί η ενδεχόμενη συνύπαρξη αντιφατικών αποφάσεων καθώς και η αύξηση του αριθμού των δικών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ερμηνεία αυτή θα συνέβαλλε στη δημιουργία ευρωπαϊκής αγοράς ασφαλίσεων.

27 Η Επιτροπή διατείνεται επίσης ότι το μη αντιτάξιμο των ρητρών περί επιλογής διεθνούς δικαιοδοσίας έναντι του ασφαλισμένου μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη προβλεψιμότητας για τις εταιρίες ασφαλίσεων οι οποίες, κατ' αυτόν τον τρόπο, μπορούν να εναχθούν ενώπιον δικαστηρίου το οποίο δεν ήταν σε θέση να προβλέψουν. Ωστόσο, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι ο κοινοτικός νομοθέτης προτίμησε να δώσει έμφαση στον σκοπό της προστασίας των ασφαλισμένων.

*Απάντηση του Δικαστηρίου*

28 Εκ προοιμίου, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η Σύμβαση των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένων υπόψη, συγχρόνως, της οικονομίας και των στόχων της,

καθώς και της σχέσεώς της με τη Συνθήκη ΕΚ (βλ. την απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1976, 12/76, Tessili, Συλλογή τόμος 1976, σ. 533, σκέψη 9).

29 Συναφώς, η Σύμβαση των Βρυξελλών ιδρύει με τον τίτλο της ΙΙ, τμήμα 3, αυτοτελές σύστημα καταμερισμού της δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεων. Ειδικότερα, τα άρθρα 8 έως 10 της εν λόγω συμβάσεως ορίζουν ότι ο ασφαλιστής που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους μπορεί να εναχθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους όπου έχει την κατοικία του, ενώπιον του δικαστηρίου όπου ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή έχει την κατοικία του, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός εάν πρόκειται για ασφάλιση αστικής ευθύνης, καθώς και ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της αγωγής του ζημιωθέντος κατά του ασφαλισμένου, εάν το δίκαιο του δικαστηρίου αυτού το επιτρέπει. Εξάλλου, το άρθρο 11 της αυτής συμβάσεως ορίζει ότι η αγωγή του ασφαλιστή μπορεί να ασκηθεί μόνον ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλόμενου κράτους στο οποίο έχει την κατοικία του ο εναγόμενος, ανεξάρτητα αν είναι αντισυμβαλλόμενος, ασφαλισμένος ή δικαιούχος.

30 Κατά πάγια νομολογία, από την εξέταση των διατάξεων του τμήματος αυτού, όπως φωτίζονται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες, προκύπτει ότι οι διατάξεις αυτές, παρέχοντας στον ασφαλισμένο μια δέσμη επιλογής διεθνούς δικαιοδοσίας ευρύτερη από εκείνη που παρέχεται στον ασφαλιστή και αποκλείοντας κάθε δυνατότητα συνομολογήσεως ρήτρας περί παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας υπέρ του ασφαλιστή, διαπνέονται από τη μέριμνα προστασίας του ασφαλισμένου, ο οποίος ευρίσκεται πολύ συχνά αντιμέτωπος με προκαθορισμένη σύμβαση, οι ρήτρες της οποίας δεν είναι πλέον διαπραγματεύσιμες και ο οποίος, από οικονομική άποψη, είναι ο ασθενέστερος των συμβαλλομένων (βλ. τις αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1983, προπαρατεθείσα, Gerling κ.λπ., σκέψη 17, και της 13ης Ιουλίου 2000, C-412/98, Group Josi, Συλλογή 1983, σ. I- 5925, σκέψη 64).

31 Στις συμβάσεις ασφαλίσεως ο σκοπός της προστασίας του οικονομικώς ασθενεστέρου διασφαλίζεται επίσης με τον περιορισμό της αυτονομίας των μερών όσον αφορά την παρέκταση δικαιοδοσίας. Συγκεκριμένα, το άρθρο 12 της Συμβάσεως

των Βρυξελλών απαριθμεί περιοριστικώς τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα μέρη μπορούν να παρεκκλίνουν από τους κανόνες του τίτλου ΙΙ, τμήμα 3, της ίδιας συμβάσεως. Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 17, τέταρτο εδάφιο, της συμβάσεως αυτής, οι συμφωνίες περί απονομής διεθνούς δικαιοδοσίας δεν παράγουν αποτελέσματα εάν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις του άρθρου 12. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι η εν λόγω σύμβαση ιδρύει σύστημα στο πλαίσιο του οποίου οι παρεκκλίσεις από τους κανόνες περί δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεως πρέπει να ερμηνεύονται στενά.

32 Ειδικότερα, το άρθρο 12, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών επιτρέπει σε ασφαλιστή και αντισυμβαλλόμενο με κατοικία ή συνήθη διαμονή, κατά το χρόνο συνάψεως της συμβάσεως, στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος να απονείμουν διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια του κράτους αυτού, ακόμη και αν το ζημιογόνο γεγονός συμβεί στην αλλοδαπή, εκτός αν το δίκαιό του απαγορεύει τέτοιες συμφωνίες. Μια τέτοια ρήτρα επιτρέπεται από τη Σύμβαση των Βρυξελλών, καθόσον δεν στερεί τον αντισυμβαλλόμενο, ήτοι το ασθενέστερο μέρος, από την προσήκουσα προστασία. Πράγματι, όπως επισημαίνει ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 61 των προτάσεών του, μολονότι, σε αυτήν την περίπτωση, ο εν λόγω αντισυμβαλλόμενος χάνει τη δυνατότητα να προσφύγει στο δικαστήριο του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, είναι πάντως σε θέση να προσφύγει στο δικαστήριο του τόπου κατοικίας του.

33 Επομένως, η αρχή της αυτονομίας των μερών επιτρέπει στον αντισυμβαλλόμενο του ασφαλιστή, ασθενέστερο μέρος στη σύμβαση, να παραιτηθεί μιας από τις δύο μορφές προστασίας που του παρέχει η Σύμβαση των Βρυξελλών. Ωστόσο, λόγω του επιτακτικού χαρακτήρα του σκοπού της προστασίας του οικονομικώς ασθενεστέρου, η αυτονομία αυτή δεν εξικνείται μέχρι να παρασχεθεί η δυνατότητα στον ως άνω συμβαλλόμενο να παραιτηθεί από τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του. Ειδικότερα, ως ασθενέστερος, δεν πρέπει να αποθαρρύνεται να προσφύγει στη δικαιοσύνη υποχρεούμενος να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους στο έδαφος του οποίου κατοικεί το έτερο συμβαλλόμενο μέρος (βλ., κατ' αναλογία, για τους καταναλωτές, την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2005, C-464/01, Gruber, Συλλογή 2005, σ. I-439, σκέψη 34).

34 Υπό το πρίσμα αυτών των εκτιμήσεων πρέπει να κριθεί εάν ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας, συναφθείσα, κατά το άρθρο 12, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, μεταξύ ασφαλιστή και αντισυμβαλλομένου του, μπορεί να αντιταχθεί, ή όχι, σε δικαιούχο εκ της συμβάσεως ο οποίος έχει την κατοικία του σε συμβαλλόμενο κράτος άλλο απ' αυτό του ασφαλιστή και του αντισυμβαλλομένου.

35 Η Σύμβαση των Βρυξελλών, και μάλιστα το άρθρο 12 αυτής, σημείο 3, δεν παρέχουν διευκρινίσεις όσον αφορά τα αποτελέσματα τα οποία παράγει, για τον ασφαλισμένο ή τον δικαιούχο εκ της συμβάσεως ασφαλίσεως, μια τέτοια ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας. Επομένως, γραμματική ερμηνεία των διατάξεων της εν λόγω συμβάσεως δεν παρέχει τη δυνατότητα εκτιμήσεως εάν και, ενδεχομένως, υπό ποιες προϋποθέσεις η ρήτρα αυτή μπορεί να αντιταχθεί από τον ασφαλιστή στον δικαιούχο εκ της ασφαλίσεως, εάν αυτός έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος διαφορετικό απ' αυτό του ασφαλιστή και του αντισυμβαλλομένου του.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, όπως προκύπτει από τη σκέψη 28 της παρούσας αποφάσεως, εναπόκειται στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει τις διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών λαμβάνοντας υπόψη το σύστημα και τους γενικούς στόχους της εν λόγω συμβάσεως.

37 Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι ο δικαιούχος της ασφαλίσεως, όπως και ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή, προστατεύεται από τη Σύμβαση των Βρυξελλών ως οικονομικώς ασθενέστερος κατά την έννοια της προπαρατεθείσας αποφάσεως Gerling κ.λπ.

38 Κατά συνέπεια, το αντιτάξιμο ρήτρας παρεκτάσεως δικαιοδοσίας, δυνάμει του άρθρου 12, σημείο 3, της ίδιας συμβάσεως, έναντι του εκ της ασφαλίσεως δικαιούχου μπορεί να γίνει, εν πάση περιπτώσει, δεκτό μόνον εάν δεν θίγει τον σκοπό της προστασίας του οικονομικώς ασθενεστέρου.

39 Όπως επεσήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 62 και 67 των προτάσεών του, το αντιτάξιμο μιας τέτοιας ρήτρας θα έχει σοβαρές συνέπειες για δικαιούχο εκ της ασφαλίσεως ο οποίος δεν την έχει προσυπογράψει και κατοικεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Συγκεκριμένα, το αντιτάξιμο της ρήτρας θα στερούσε, αφενός, τον ασφαλισμένο αυτόν από τη δυνατότητα να προσφύγει στο δικαστήριο του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός καθώς και στο δικαστήριο του τόπου όπου κατοικεί ο ίδιος, εξαναγκάζοντάς τον να ασκήσει τα δικαιώματά του έναντι του ασφαλιστή ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του τελευταίου. Αφετέρου, θα επέτρεπε στον ασφαλιστή, στο πλαίσιο αγωγής κατά του εκ της ασφαλίσεως δικαιούχου, να προσφύγει στο δικαστήριο του τόπου της δικής του κατοικίας.

40 Η ερμηνεία αυτή θα είχε ως συνέπεια να γίνει δεκτή παρέκταση δικαιοδοσίας υπέρ του ασφαλιστή και να μη ληφθεί υπόψη ο σκοπός της προστασίας του οικονομικώς ασθενεστέρου, ήτοι εν προκειμένω του εκ της ασφαλίσεως δικαιούχου, ο οποίος πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εναγάγει και να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του.

41 Εξάλλου, προς ενίσχυση αυτής της προστασίας, η οποία έχει καθιερωθεί με τη σκέψη 17 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Gerling κ.λπ., του δικαιούχου εκ της ασφαλίσεως, ο οποίος είναι το οικονομικώς ασθενέστερο μέρος, το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), διατυπώθηκε με τρόπο που να επιτρέπει ρητώς στον ασφαλισμένο ή στον δικαιούχο από σύμβαση ασφαλίσεως να ενάγει τον ασφαλιστή ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου αυτοί έχουν την κατοικία τους, ενώ το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών προβλέπει μόνον δικαιοδοσία του δικαστηρίου του τόπου όπου ο αντισυμβαλλόμενος έχει την κατοικία του, χωρίς να διευκρινίζει εάν ο ασφαλιστής μπορεί, ή όχι, να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του ασφαλισμένου ή του δικαιούχου.

42 Εξάλλου, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται οι Βέλγοι συνασφαλιστές καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της

προπαρατεθείσας αποφάσεως Gerling κ.λπ., προς στήριξη της απόψεως ότι η επίμαχη ρήτρα μπορεί να αντιταχθεί, εφόσον, αφενός, η εν λόγω υπόθεση είχε ως αντικείμενο ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας δυνάμει του άρθρου 12, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο επιτρέπει ρητώς στους συμβαλλομένους να συνομολογήσουν όχι αποκλειστική αλλά προαιρετική ρήτρα περί παρεκτάσεως δικαιοδοσίας συναπτόμενη αποκλειστικώς υπέρ του αντισυμβαλλομένου, του ασφαλισμένου ή του δικαιούχου, αφετέρου δε, με την ίδια απόφαση, το Δικαστήριο αποφάνθηκε μόνον ως προς το αντιτάξιμο μιας τέτοιας ρήτρας εκ μέρους τρίτου, δικαιούχου εκ της ασφαλίσεως, κατά του ασφαλιστή, και όχι ως προς το αντιτάξιμο της ρήτρας αυτής εκ μέρους του ασφαλιστή κατά του τρίτου. Όπως επισημαίνει ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 52 των προτάσεών του, η δυνατότητα να αντιτάξει ο δικαιούχος εκ της συμβάσεως ασφαλίσεως τη ρήτρα αυτή έναντι του ασφαλιστή δεν μπορεί να του προξενήσει βλάβη, αλλά, αντιθέτως, έχει σκοπό, προσθέτοντας ένα ακόμη δικαστήριο με διεθνή δικαιοδοσία επί υποθέσεων ασφαλίσεως στα ήδη προβλεπόμενα από τη Σύμβαση των Βρυξελλών, να ενισχύσει την προστασία του οικονομικώς ασθενεστέρου.

43 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι στο τεθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας, συνομολογηθείσα σύμφωνα με το άρθρο 12, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, δεν μπορεί να αντιταχθεί κατά του δικαιούχου εκ της συμβάσεως ασφαλίσεως ο οποίος δεν προσυπέγραψε ρητώς την εν λόγω ρήτρα και έχει την κατοικία του σε συμβαλλόμενο κράτος άλλο από αυτό του ασφαλιστή και του αντισυμβαλλομένου του ασφαλιστή.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

44 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεπίμπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την υποβολή παρατηρήσεων στο Δικαστήριο, πέραν των εξόδων των εν λόγω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

**Ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας, συνομολογηθείσα σύμφωνα με το άρθρο 12, σημείο 3, της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε από τη σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, από τη σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, από τη σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και από τη σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας, δεν μπορεί να αντιταχθεί έναντι του δικαιούχου εκ της συμβάσεως ασφαλίσεως ο οποίος δεν προσυπέγραψε ρητώς την εν λόγω ρήτρα και έχει την κατοικία του σε συμβαλλόμενο κράτος άλλο απ' αυτό του ασφαλιστή και του αντισυμβαλλομένου του ασφαλιστή.**

(υπογραφές)